

การปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะมีการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง (political participation) ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองและบริหารงานของท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยการเลือกผู้แทนของตนทำหน้าที่ในทางบริหารหรือนิติบัญญัติ ซึ่งจะสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง ตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพอันเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาล ตลอดจนเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองตนเองจากระดับที่ต่ำสุด เสมือนการปลูกฝังหยั่งรากแก้วประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ¹ อีกด้วย

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2514 ซึ่งกำหนดให้มีราชการบริหารส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และ สุขาภิบาล เป็นองค์การในการใช้อำนาจอิสระเพื่อปกครองและบริหาร หรือตรวจสอบควบคุมดูแล การบริหารกิจการต่าง ๆ ที่รัฐบาลมอบหมายให้ดำเนินการ นอกจากนี้รัฐบาลยังจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษอีก 2 รูปแบบ โดยมีกฎหมายจัดตั้งเป็นการเฉพาะ คือ กรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 และ เมืองพัทยาซึ่งจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521

เมืองพัทยาเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่สุดของประเทศไทยที่รัฐบาลมีเหตุผลความจำเป็นต้องจัดตั้งขึ้นมา เนื่องจากเดิมพัทยาอยู่ในการปกครองของสุขาภิบาลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และเป็นสถานที่พักตากอากาศที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาพักผ่อน จึงทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก ความเจริญก้าวหน้าดังกล่าว

¹ สมพงษ์ เกษมสิน, การปกครองของไทย (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2515), หน้า 141.

ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม สิ่งแวดล้อม การผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีผลเกี่ยวโยงไปถึงผลประโยชน์และรายได้ของชาติ โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอีกด้วย รัฐบาลพิจารณาแล้วเห็นว่ารูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่ คือ สุขาภิบาลและเทศบาลไม่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเห็นสมควรจัดตั้งองค์การปกครองท้องถิ่นพิเศษขึ้นใหม่ เรียกว่า เมืองพัทยา

การปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ "เมืองพัทยา" นั้น เป็นการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลแบบหนึ่งซึ่งเรียกว่า แบบผู้จัดการ (city manager) ซึ่งนิยมใช้กันมากแบบหนึ่งในสหรัฐอเมริกา โดยการนำเอาผู้บริหารอาชีพที่มีความสามารถและประสบการณ์สูง เข้ามาบริหารกิจการให้แก่เทศบาล เพื่อหวังผลในด้านประสิทธิภาพการบริหารกิจการขององค์การในขณะเดียวกันก็เพื่อแก้ไขจุดอ่อนของการบริหารกิจการของเทศบาลแบบนายกเทศมนตรีกับสภาเทศบาล (major-council) กล่าวคือ คณะเทศมนตรีได้ตำแหน่งมาโดยวิธีทางการเมือง ฉะนั้น ผู้บริหารในระบบนี้จึงอาจมีความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารไม่ดีนัก ประกอบกับคณะเทศมนตรีต้องบริหารงานโดยรับผิดชอบต่อสภาเทศบาลตามหลักการจึงอาจถูกแทรกแซง หรือได้รับความกดดันทางการเมืองจากสภาเทศบาล ทำให้ประสิทธิภาพในการบริหารงานไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ¹

สภาพปัญหา

การจัดตั้ง เมืองพัทยาได้คำนึงถึงหลักแห่งการปกครองตนเองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยด้วยการให้ประชาชนของเมืองพัทยา ได้มีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา จำนวน 9 คน เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งแสดงว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนชาวพัทยา ประชาชนชาวพัทยา เป็นผู้ใช้และเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนชาวพัทยาเอง อย่างไรก็ตามรูปแบบการปกครองท้องถิ่น เมืองพัทยาก็ยังมีปัญหาด้านการเมืองการปกครองของท้องถิ่นอีกหลายประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

¹ สันธิ์ บางยี่ขัน, การเมืองท้องถิ่นไทย เล่ม 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา, 2524), หน้า 492.

1. การจัดตั้งหรือยกฐานะสุขาภิบาลนาเกลือขึ้นเป็นเมืองพัทยา มิใช่เป็นความริเริ่มจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แต่รัฐบาลเป็นฝ่ายหยิบยื่นให้¹ เช่นเดียวกับรูปการปกครองท้องถิ่นอื่น และยังคอยกำกับดูแลเพื่อหวังผลที่จะให้ระบบผู้จัดการเทศบาลสามารถนำมาใช้ได้ผลดี โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ปูแนวทางให้กับท้องถิ่นในลักษณะของการนำ (guided municipal government) ลักษณะดังกล่าวทำให้ประชาชนของเมืองพัทยาขาดความเข้าใจและความศรัทธาต่อระบบการปกครองท้องถิ่นแบบใหม่ และมีผลไปสู่ความสนใจและความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยดังจะเห็นได้จากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาที่ผ่านมา 2 ครั้ง มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ถึงร้อยละ 50 และมีจำนวนบัตรเสียอยู่ในเกณฑ์สูง (ดูรายละเอียดตารางที่ 1) ทั้ง ๆ ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งและทางราชการได้ประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อมวลชนเพื่อชักจูงแนะนำให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุดแล้วก็ตาม

ตารางที่ 1 การมาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา เมื่อ พ.ศ.2524 และ พ.ศ.2528

พ.ศ.	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	คิดเป็นร้อยละ	จำนวนบัตรเสีย	คิดเป็นร้อยละ
2524	17,358	7,344	42.31	371	15.05
2528	23,511	9,272	39.44	431	4.65

ที่มา : กองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง

จากผลการวิจัยพฤติกรรมการมาใช้สิทธิเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา ครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2524 ปรากฏว่า ผู้มีรายได้ต่ำซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากจะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากมีการใช้สิทธิ์ก็จะเลือกบุคคลที่ตนเคยรู้จักหรือเคยให้สิ่งตอบแทนแก่ตน ส่วนทางด้านผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่จะมีการให้อาามิสสินจ้างคิดลึนบน และดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งที่ตนต้องการ²

¹Choop Karnjanaprakron, "Municipal Government in Thailand as an Institution and Process of Self Government" (Dissertation, Department of Government, Indiana University, 1953), pp.92-105.

²จำนงฤทธิ์ แยมกลีบ และ จงศักดิ์ สุวรรณประดิษฐ์, การปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษที่พัทยา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2524), หน้า 178.

2. กลุ่มผลประโยชน์ของเมืองพัทยาส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและเป็นเจ้าของกิจการที่มั่นคงของเมืองพัทยา จะรวมกลุ่มกันเพื่อสมัครรับเลือกตั้งโดยใช้วิธีการทุกอย่าง เพื่อให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา และเมื่อกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ได้รับเลือกตั้ง ก็จะเป็นผู้กำหนดนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตน ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จึงต้องคงรักษาพลังเสียง (possiive majority) ของตนไว้ต่อไป¹ ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่กลุ่มนี้ยังไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง หรือขาดประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) ก็ได้

3. ตำแหน่งปลัดเมืองพัทยา ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในด้านการบริหารเมืองพัทยา เป็นตำแหน่งที่มาจากแต่งตั้ง มิใช่จากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย² แต่ก็มีผลดีในด้านการบริหารเพราะปลัดเมืองพัทยาจะต้องเป็นนักบริหารอาชีพ และในประเทศประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกายังมีการใช้ระบบการปกครองท้องถิ่นแบบนี้เช่นกัน

4. สมาชิกสภาเมืองพัทยาไม่ได้มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด กล่าวคือ สมาชิกสภาเมืองพัทยาประกอบด้วย สมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน จำนวน 9 คน และสมาชิกซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งจากผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4 คน และแต่งตั้งจากผู้แทนสาขาอาชีพต่าง ๆ อีก 4 คน ซึ่งเท่ากับรัฐบาลได้เน้นประสิทธิภาพการบริหารมากกว่าที่จะให้มีลักษณะประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ นับว่าเป็นการขัดกับหลักการปกครองท้องถิ่นที่ต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองให้มากที่สุด

นอกจากนี้ การวิจัยพฤติกรรมการณ์การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา ครั้งแรก เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2524 พบว่าทัศนคติทางการเมืองและการเลือกตั้งของประชาชนเมืองพัทยายังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ โดยให้ความเห็นส่วนใหญ่ว่าไม่ชอบผู้สมัครรับเลือกตั้งและไม่มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งตลอดทั้งมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกันอยู่ คือ ส่วนใหญ่ชอบเลือกกระบวน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 179.

² ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย (กรุงเทพฯ : ไทวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 233.

กลุ่มผู้สมัคร แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงต้องการให้สมาชิกมาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่งและแต่งตั้งอีกส่วนหนึ่ง¹ ดังนั้นจึงยังเป็นที่น่าสนใจต่อไปอีกว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของเมืองพัทยาขาดประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) หรือไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งเหมือนกรณีเทศบาลเมืองส่วนใหญ่ที่จะมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนน้อยมากหรือไม่ถึงร้อยละ 50

สำหรับในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา ครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2528 ได้มีการวิจัยทัศนคติและพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาในช่วงก่อนถึงวันเลือกตั้ง โดยฝ่ายพัฒนาการเมืองและการปกครอง สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ที่มีอาชีพลูกจ้างมีความสนใจและจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยให้เหตุผลว่าเป็นสิทธิและหน้าที่ ในขณะเดียวกัน ก็มีผู้ตอบว่า ในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีการซื้อเสียงในรูปแบบต่าง ๆ กัน ได้แก่ การจัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่ม แจกเงินและสิ่งของเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนให้ตน รวมทั้งมีการซื้อบัตรประจำตัวประชาชนมาเก็บไว้เพื่อมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงให้กับฝ่ายตรงข้าม จึงอาจกล่าวได้ว่าในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สองที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียง ร้อยละ 39.44 ทั้ง ๆ ที่มีการหาเสียงกันอย่างคึกคัก ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอย่างดี มีความสนใจและตั้งใจจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันมาก แต่กลับไปใช้สิทธิใช้น้อยนั้นอาจมีผลจากการซื้อเสียงที่มุ่งไม่ให้มีผู้ไปใช้สิทธิมากก็ได้ แสดงว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา มีการระดม (mobilize) ให้ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงบางกลุ่มเท่านั้น และหน่วยราชการก็ไม่มีมีการระดมให้ผู้ไปใช้สิทธิแต่อย่างใด

³ สุนทร ร้วเหลือง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา (ครั้งแรก) เมื่อ 25 มกราคม 2524. (วิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง, 2524), หน้า 23-24.

จากสภาพปัญหาด้านการเมืองการปกครองเมืองพัทยา และการศึกษาวิจัยพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาที่ผ่านมา เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะบ่งชี้ ถึงความอยู่รอดและการพัฒนาการบริหารเมืองพัทยาในอนาคต โดยเฉพาะในการวิจัยทางวิชาการ มักถือกันว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เห็นได้ ชัดเจนที่สุด และสามารถวัดเป็นค่าของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ให้ความเที่ยงธรรม มากที่สุด สำหรับประเทศไทยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทาง การเมืองที่คนไทยมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมได้ชัดเจนและสะดวกที่สุด ดังนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิก สภาเมืองพัทยา ครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2528 จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่าประชาชน ของเมืองพัทยามีส่วนร่วมทางการเมือง และมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ ผู้จัดการมากน้อยเพียงใด ตลอดจนมีทัศนคติต่อการเลือกตั้งและการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษนี้ อย่างไร ประการสำคัญคือ อิทธิพลของปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมจะมีผลกระทบต่อ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแบบแผนของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของท้องถิ่น โดยเฉพาะการปกครองรูปพิเศษ "เมืองพัทยา"
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. เพื่อศึกษาระดับ ความรู้ ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองของประชาชน ในเขตเมืองพัทยา เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบผู้จัดการ
4. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในเขตเมืองพัทยามีต่อการเลือกตั้ง และการ ปกครองท้องถิ่นรูปแบบผู้จัดการ

สมมุติฐานในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมจะมีผลกระทบต่อ การตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1. ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตนเอง ในขณะที่ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ไปลงคะแนนเสียงโดยการถูกระดม

สมมุติฐานที่ 2. ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเร็วกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

สมมุติฐานที่ 3. ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงกลุ่มการเมือง เป็นเกณฑ์มากกว่าผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีศัพท์เฉพาะที่พึงทำความเข้าใจความหมาย เบื้องต้นให้ตรงกัน เพื่อเป็นรากฐานที่จะทำการวัดค่าต่อไป ดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของประชาชน ที่มีต่อโครงสร้างหรือรูปแบบการปกครอง บทบาทหน้าที่ของบุคคลหรือองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย หรืออำนาจทางการเมือง ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะจะทำให้มองเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากระบบการเมือง นั้น

2. ทศนคติทางการเมือง หมายถึงการแสดงออกของบุคคลทางการเมือง รวมถึงความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น และการประพฤติปฏิบัติตัวในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทศนคติของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองจะเป็นตัวกำหนดทัศนคติ ทิศทางของพฤติกรรมทางการเมือง

3. ความสนใจทางการเมือง หมายถึง การติดตามข่าวสาร เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง รวมทั้งพฤติกรรมของสมาชิกสภาเมืองพัทยา การปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารและพนักงานเมืองพัทยา

4. การมีส่วนร่วมโดยถูกระดม หมายถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากถูกผู้อื่นชักชวนไป หรือเห็นคนอื่นไปก็ไปด้วย เป็นการเข้าร่วมโดยการยินยอมเพราะถูกจูงใจ หรือถูกชักจูงความนึกคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ

5. การมีส่วนร่วมด้วยความสำนึกของตนเอง หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากต้องการเข้าไปมีอิทธิพลไม่ทางตรงก็ทางอ้อมต่อการตัดสินใจของฝ่ายบริหารหรือ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ในการวิจัยนี้หมายความรวมถึงการเข้าร่วมทางการเมือง โดยการใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่ต้องกระทำ

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มุ่งที่จะศึกษาแบบแผนของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในระดับท้องถิ่น จำกัดขอบเขตเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2528 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 2 นับแต่มีการจัดตั้งการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ เมืองพัทยา โดยอาศัยแนวทฤษฎีที่กำหนดเป็นกรอบการศึกษาไว้เบื้องต้น และผลการศึกษา พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นการเลือกตั้งระดับประเทศ เป็นแนวทางการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งสำรวจแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเลือกตั้งระดับพื้นฐาน โดยเลือกศึกษาเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2528 ประชากรในการศึกษาจึงประกอบด้วยผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด จำนวน 23,511 คน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองรูปแบบพิเศษ "เมืองพัทยา"

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำเป็นต้องสุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยแบบแผนและวิธีการทางสถิติ วิธี cluster random sampling เพื่อคัดเลือกจำนวนตัวแทน (size) ในขั้นแรกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 238 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด (23,511 คน) ในขั้นที่สอง เลือกหน่วยเลือกตั้งตัวอย่างจำนวน 7 หน่วย หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของหน่วยเลือกตั้งทั้งหมด (23 หน่วย) ในขั้นที่สามได้แก่การเลือกประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตัวอย่าง หน่วยละ 34 คน โดยแบ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งตัวอย่างในเขตชุมชน 4 หน่วย และ หน่วยเลือกตั้งตัวอย่างนอกเขตชุมชน 3 หน่วย ดังรายละเอียดจากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเลือกประชากรและหน่วยเลือกตั้งตัวอย่าง

ตำบล	หน่วยเลือกตั้งตัวอย่าง		จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	
	ในเขตชุมชน	นอกเขตชุมชน	ตัวอย่าง (หน่วยเลือกตั้งละ 34 คน)	
1. นาเกลือ	หน่วยเลือกตั้งที่ 4 และ 7	หน่วยเลือกตั้งที่ 11 (เกาะล้าน)	102	คน
2. หนองปรือ	หน่วยเลือกตั้งที่ 2 และ 6	-	68	คน
3. หนองปลาไหล	-	หน่วยเลือกตั้งที่ 1	34	คน
4. ห้วยใหญ่	-	หน่วยเลือกตั้งที่ 1	34	คน
รวม	4 หน่วย	3 หน่วย	238	คน

3. การกำหนดตัวแปร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ตัวแปรอิสระ หรือ ตัวแปรเชิงสาเหตุ ลักษณะและรายละเอียดของตัวแปร

ที่กำหนดในการศึกษา มีดังนี้

1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศชาย และ เพศหญิง ในจำนวนที่

ใกล้เคียงกัน

1.2 อายุ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงอายุ 20-30 ปี

ช่วงอายุ 31-40 ปี ช่วงอายุ 41-50 ปี และ ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป

1.3 ระดับการศึกษา แบ่งเป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกได้แก่ ผู้ที่ไม่เคยรับ

การศึกษาเลย กลุ่มที่สอง ระดับการศึกษา ป.1-ป.7 กลุ่มที่สาม ระดับการศึกษา ม.ศ.1-

ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า กลุ่มที่สี่ ระดับการศึกษา ม.ศ.4-ม.ศ.6 หรือเทียบเท่า กลุ่มที่ห้า

ระดับการศึกษา ปวส.หรืออนุปริญญา และกลุ่มที่หก ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป.

1.4 อาชีพ แบ่งเป็น 8 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกอาชีพรับราชการ หรือเป็นพนักงาน รัฐบาลกิจ กลุ่มที่สอง อาชีพนักธุรกิจ หรือค้าขายส่วนตัว กลุ่มที่สาม อาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่ ทำนา ทำสวน ประมง และเลี้ยงสัตว์) กลุ่มที่สี่ อาชีพรับจ้าง หรือกรรมกร กลุ่มที่ห้า อาชีพศิลปิน นักร้อง นักเขียน นักแสดง กลุ่มที่หก นิสิตนักศึกษา กลุ่มที่เจ็ด ผู้ที่ประกอบวิชาชีพส่วนตัว (แพทย์ หนાયคววม) และกลุ่มสุดท้ายคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่เข้าลักษณะกลุ่มที่หนึ่งถึง กลุ่มที่เจ็ด เช่น แม่บ้าน เป็นต้น

1.5 รายได้ แบ่งระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ระดับ คือ กลุ่มแรก ระดับรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน กลุ่มที่สองระดับรายได้ระหว่าง 3,000-6,000 บาท ต่อเดือน และกลุ่มที่สามระดับรายได้ตั้งแต่ 6,000 บาท ต่อเดือน ขึ้นไป

1.6 ภูมิลาเนาเดิม ของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกได้แก่ คนท้องถิ่นเดิม กลุ่มที่สองได้แก่ ผู้ที่ย้ายมาจากภาคเหนือ กลุ่มที่สาม ผู้ที่ย้ายมาจากภาคอีสาน กลุ่มที่สี่ ผู้ที่ย้ายมาจากภาคใต้ และกลุ่มสุดท้าย ผู้ที่ย้ายมาจากภาคกลาง

1.7 ที่อยู่ ของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออก เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ใน เขตชุมชน และ ผู้ที่อาศัยอยู่นอก เขตชุมชน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาเมืองพัทยา โดยศึกษาพฤติกรรมใน 3 ลักษณะ คือ

2.1 เป้าหมายของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แบ่งเป้าหมายหรือ พฤติกรรมของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็น 2 ลักษณะ คือ พวกที่ไปลงคะแนนเสียงด้วย "ความสำนึกของตนเอง" (autonomous voting) และพวกที่ไปลงคะแนนเสียง เพราะ ถูกชักชวนหรือถูก "ระดม" (mobilized voting)

2.2 ระยะเวลาในการตัดสินใจ เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบ่งกลุ่มผู้ไปลงคะแนน เสียงเป็นพวกที่ตัดสินใจเร็ว คือ ตัดสินตกลงใจที่จะ เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด กลุ่มการเมืองใด ไว้แน่นอนล่วงหน้า ก่อนที่จะไปลงคะแนนเสียง ส่วนอีกพวก เป็นผู้ตัดสินใจช้าโดยตัดสินใจใน วันเลือกตั้งหรือในคูหาลงคะแนน

2.3 การคำนึงถึงกลุ่มการเมือง หรือตัวบุคคล เป็นเกณฑ์สำคัญของการตัดสินใจ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ ผู้ที่ลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงตัวผู้สมัคร เป็น เกณฑ์สำคัญ กลุ่มที่สอง ผู้ที่คำนึงคละกันระหว่างกลุ่มการเมืองกับตัวผู้สมัคร และกลุ่มที่สาม ผู้ที่คำนึงถึงกลุ่ม การเมืองเป็นเกณฑ์ สำคัญในการลงคะแนนเสียง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจและวัดลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน มีคำถามทั้งหมด 29 ข้อ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่มุ่งจะสำรวจลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเติมค่าและแบบปิดให้เลือก จำนวน 6 ข้อ เริ่มจากข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 6

ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมุ่งสำรวจและวัดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นคำถามแบบปิดให้เลือกตอบโดยข้อความที่เป็นคำถามและคำตอบ ได้อาศัยคำถามจากแนวแบบสอบถามการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3 เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 โดย ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 13 ข้อ เริ่มจากข้อ 7 ถึงข้อ 9.

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามมุ่งวัดความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น "เมืองพัทยา" เป็นแบบสอบถามแบบเปิดและแบบปิดให้เลือกตอบ มีจำนวนทั้งสิ้น 10 ข้อ เริ่มจากข้อ 20 ถึงข้อ 29.

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคสนามได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามถึงตัวประชากรกลุ่มตัวอย่างหลังวันเลือกตั้ง 5 วัน คือ วันที่ 22 มีนาคม 2528 โดยให้ผู้ตอบกรอกคำตอบเองเป็นส่วนใหญ่ และได้ทำการสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่ไม่เข้าใจหรือไม่ถนัดในการกรอกคำตอบเอง และได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนได้ทั้งหมด 238 ชุด ในวันนั้นเอง คิดเป็นร้อยละ 100.

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอข้อมูลผลการศึกษา ได้เสนอในรูปแบบตารางและการบรรยายประกอบตารางข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS VERSION X เพื่อคำนวณหาค่าทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. คำนวณหาค่า ความถี่ (frequencies) ของตัวแปรทุกตัว
2. คำนวณหาค่าไคสแควร์ (chi-square) โดยตั้งนัยสำคัญทางสถิติ (level of significance) ที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเสนอเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมกับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนที่สอง เสนอรายละเอียดผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น "เมืองพัทยา" และส่วนที่สาม เสนอผลการวิเคราะห์ทัศนคติและทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในเขตเมืองพัทยาเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบผู้จัดการ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลและทางราชการในอันที่จะนำผลการวิจัยไปปรับปรุงนโยบายและแนวทางในการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม และเอื้ออำนวยให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม
2. ทำให้ทราบแบบพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของชาวเมืองพัทยารวมตลอดถึงอิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความสำคัญในหน้าที่บทบาททางการเมืองที่มีต่อแบบแผนของพฤติกรรมการเมืองเหล่านั้น
3. เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกสภาเมืองพัทยาและกลุ่มการเมือง เพื่อนำทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนไปใช้ในการวางแผนหาเสียงเลือกตั้ง
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้วิจัยอื่น ๆ ในการศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้เป็นข้อมูลสนับสนุน ข้อขัดแย้งหรือ เสริมต่อ
5. เป็นประโยชน์ในด้านวิชาการ กล่าวคือ เป็นการพัฒนาการใช้หลักพฤติกรรมศาสตร์มาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทย ให้นิยมแพร่หลายยิ่งขึ้น

ลำดับการเสนอเรื่อง

ในการเสนอรายงานการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขั้นตอนการศึกษาวิจัย สรุปได้ดังนี้

บทที่ 1 เป็นบทนำซึ่งกล่าวถึงสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา สมมุติฐานในการศึกษา นิยามศัพท์เฉพาะ ระเบียบวิธีการศึกษา และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

บทที่ 2 เสนอแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยนี้

บทที่ 3 กล่าวถึง ประวัติและสภาพทั่วไปของเมืองพัทยา รวมทั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา ตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2524 จนถึง การเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2528.

บทที่ 4 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถามของประชาชน เมืองพัทยา และพนักงานเมืองพัทยา เพื่อทดสอบสมมุติฐานและหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ ต่อตัวแปรตาม

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และขอเสนอแนะ เป็นการสรุปเรื่องราวทั้งหมดจากผลการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งขอ เสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา และในการวิจัยครั้งต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย